

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: Гүлкайыр Орозбаева
Университети	: Кыргыз-түрк «Манас» университети
Институту	: Коомдук Илимдер Институту
Багыты	: Тарых
Иштин сыпаты	: Магистратура программасынын дипломдук иши
Беттердин саны	: X + 188
Бүтүрүү датасы	: 25.05.2011
Илимий жетекчилери	: т.и.д. проф. Анварбек МОКЕЕВ т.и.д. проф. Дөөлөтбек САПАРАЛИЕВ

Кыргызстандын түндүк тарабындагы отурукташтыруу жана коллективдештирүү жараяны (1920-1930 жж.)

1920-1930 жж. Кыргызстанда жеке чарбаларды коллективдештирүү жараяны жүргүзүлгөн. Совет бийлиги аны социализмди орнотуу мүдөөсүндө жүргүзгөн. Аны ишке ашырууда адамдын жеке талам, өздүк мүдөөсүнө караган жок.

Магистрдик ишибиздин «Көчмөндөрдү отурукташтыруу жана коллективдештирүүнүн саясий-экономикалык өбөлгөлөрү» аталышындагы биринчи главанын алгачкы бөлүмүндө Совет бийлиги орногондон кийинки көчмөн чарбаларды отурукташтыруу жана коллективдештирүү саясаты, ал жараяндын жүрүшү тууралуу маалымат берилет. Илимий эмгектер жана биз тапкан архивдик материалдар боюнча жараяндын жүрүшүндө курулган коллективдик чарбалардын өсүш темпи салыштырылат.

Ал эми ушул эле главанын экинчи бөлүмүндө отурукташтыруу жана коллективдештирүү жараянындагы кыйынчылыктар жана аларды чечүү жолдору изилденет.

Магистрдик ишибиздин изилдөө темасын ачууда 1920-1930 жж. отурукташтыруу жана коллективдештирүү маселеси менен гана чектелбестен, ошол мезгилдеги кыргыз коомунун социалдык түзүлүшүндөгү жана маданий турмушундагы өзгөрүүлөрдү дагы изилдөөнү туура таптык. Анткени, кыргыз элинин бүгүнкү заман талабына жараша маданий өнүгүүгө жетишүүсүндө дал ошол 1920-1930 жж. жүргүзүлгөн жараяндын орду чоң. Андыктан, «Кыргызстандагы отурукташтыруунун кыргыз коомунун социалдык-экономикалык жана маданий турмушуна тийгизген таасири» аталыштагы экинчи главанын биринчи бөлүмүндө отурукташтыруу жана коллективдештирүүнүн кыргыздардын социалдык түзүлүшүнө тийгизген таасири туурасында сөз кылабыз.

Ошондой эле, ушул эле главага тиешелүү экинчи бөлүмдө болсо отурукташтыруунун кыргыз коомунун маданий турмушуна тийгизген таасири боюнча жүргүзүлгөн изилдөөбүз орун алат. Анда Кыргызстандын түндүк тарабында жүргүзүлгөн маданий курулуштун жүрүшү, анын жүрүшүндөгү кыйынчылыктар, отурукташтыруунун оң жана терс жактары көбүнчөсү элди сурамжылоо учурунда алынган маалыматтардын негизинде изилденет. Мындан тышкары, изилдөөбүздө 1920-1930 жж. чыккан басма сөз каражаттарына дагы кайрылдык.

Ачкыч сөздөр: коллективдештирүү, отурукташтыруу, айыл чарба, маданий курулуш, социализм.

ÖZ

Hazırlayan	: Gülkayır Orozbayeva
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilim Dalı	: Tarih Anabilim Dalı
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: X + 188
Mezuniyet Tarihi	: 25.05.2011
Tez Danışmanları	: Prof. Dr. Anvarbek MOKEEV Prof. Dr. Döölötbek SAPARALIYEV

KIRGIZİSTAN'IN KUZEY TARAFINDAKİ YERLEŞTİRME ve KOLHOZLAŞTIRMA CEREYANI (1920-1930 yıllar arası)

1920-1930 yıllar arası Kırgızistan'da bireysel çiftlikleri kolhozlaştırma ceryanı yürütülmüştür. Sovyet iktidarı onu sosyalizmi kurmak amacıyla yürütmüştür. Bu maksat gerçekleştirilirken insanın şahsî arzu, bireysel isteğine bakılmamıştır.

Tezimizin “Göçebeleri yerleştirme ve kolhozlaştırmanın siyasi-ekonomik koşulları” adlı birinci bölümün ilk paragrafında idareye Sovyet iktidarı geldikten sonraki göçebe çiftliklerin yerleştirme ve kolhozlaştırma siyaseti, bu cereyanın yürütmesi hakkında malumatlar verilir. İlmi çalışmalar ve bizim bulduğumuz arşiv malzemeler esasında 1920-1930 yıllarda kurulmuş kolektif çiftliklerin gelişme hızı mukayese edilir.

Aynı bölümümüzün ikinci paragrafında ise yerleştirme ve kolhozlaştırma cereyanındaki zorluklar ve onların çözüm yolları incelenir.

Yüksek lisans tezimizin incelediğimiz konuyu açmakta 1920-1930 yıllardaki yerleştirme ve kolhozlaştırma meselesinden başka, aynı zamandaki Kırgız toplumunun sosyal yapısındaki ve kültürel hayatındaki değişiklikleri daha araştırmayı doğru bulduk. Çünkü, Kırgız halkının günümüzdeki kültürel gelişmeye ulaşmasında tam aynı 1920-1930 yıllarda yürütülen cereyanın yeri büyüktür. Bunun için, “Kırgızistan'daki yerleştirmenin Kırgız toplumunun sosyal-ekonomik ve kültürel hayatına veren tesirleri” adlı ikinci bölümümüzün birinci paragrafında yerleştirme ve kolhozlaştırmanın Kırgızların sosyal yapısına veren tesirleri hakkında söz ederiz.

Aynı bölüme ait ikinci paragrafta ise yerleştirmenin Kırgız toplumunun kültürel hayatına veren tesirleri istikametinde yürütülen araştırmamız yer alır. Onda Kırgızistan'ın kuzey tarafında yürütülen kültürel kuruluşun yürütmesi, ondaki zorluklar, yerleştirmenin olumlu ve ters tarafları halkın ağzından alınan malumatların esasında incelenir. Bundan başka, çalışmada 1920-1930 yıllarında çıkan gazetelere de başvuruldu.

Anahtar Sözcükler: kolektifleştirme, yerleştirme, tarım çiftliği, kültürel kuruluş, sosyalizm

АБСТРАКТ

Подготовила	: Гүлкайыр Орозбаева
Университет	: Кыргызко-турецкий университет «Манас»
Институт	: Институт гуманитарных знаний
Отделение	: История Дипломная работа программы магистратуры
Руководители	: т.и.д. проф. Анварбек МОКЕЕВ т.и.д. проф. Дөөлөтбек САПАРАЛИЕВ

Процесс оседания и коллективизации в северном Кыргызстане (1920-1930 гг.)

С 1920 по 1930 годы в Кыргызстане проходил процесс коллективизации. Советская власть осуществляла этот процесс с целью построить социализм. Во время его осуществления она не учитывала личные желания и цели человека.

В первом отделе первой главы под названием «Политико-экономические предпосылки в оседании и коллективизации кочевников» будут даваться сведения о политике оседания кочевых хозяйств и коллективизации, сам ход процесса. А также по научным трудам и архивным материалам будут сопоставляться сведения о темпах развития коллективных хозяйств в ходе этого процесса.

Во втором отделе этой же главы будут изучаться трудности и пути их решения в процессе оседания и коллективизации.

В данной работе кроме этого будут изучаться изменения социальной структуры и культурной жизни кыргызского общества с 1920 по 1930 годы. Потому что, благодаря оседанию этого периода кыргызский народ достиг сегодняшнего культурного развития. Поэтому, в первом отделе второй главы мы будем давать сведения о влиянии процесса оседания и коллективизации на социальную структуру кыргызов.

Во втором отделе этой же главы будем изучать влияние процесса оседания на культурную жизнь и быт кыргызского общества. В этом отделе будет изучаться ход культурной революции, её трудности, положительные и отрицательные стороны данного процесса. Эти задачи будут исследоваться на основе устных сведений, которые собирались у людей видевших или слышавших ход культурной революции происходившей на севере Кыргызстана с 1920 по 1930 годы. Кроме этого в этом отделе использованы газетные статьи, вышедшие в свет с 1920 по 1930 годы.

Ключевые слова: коллективизация, оседание, сельское хозяйство, культурная революция, социализм.

ABSTRACT

Executed by	: Gulkayr Orozbaeva
University	: Kyrgyz-Turkish University Manas
Institute	: Social Science Institute
Direction	: History
Character of the work	: Diploma work of Magistracy program
Pages	: X + 188
Date of end	: 25.05.2011
Supervisors of studies	: Professor, doctor Anvarbek Mokeev Professor, doctor Doolotbek Saparaliev

PROCESS OF COLLECTIVISATION AND SETTLEMENT IN THE NORTH OF KYRGYZSTAN (1920-1930 YEARS)

In 1920-1930 years was process of collectivization of private farm in Kyrgyzstan. Soviet authority conducted it with purpose of placing of Socialism. To originate it they didn't pay attention on human's personal requirement, personal purpose.

In our magisterial work "Political-economical supports of settlers moving and collectivization" so called first chapter's at the beginning part informed about settlement of moving farm and collectivization policy and its conducted process. About scientific works and archives materials which was found by us compared development rate of collective farm that built in conducting of process.

And then at the second part of this chapter researched ways about difficulties and deciding them of settlement and collectivization.

In discovering the researched theme of magisterial work in 1920-1930 years settlement and collectivization problems we didn't limit and took to research social building and cultural life changing in that time of Kyrgyz Society. Because the role is very big of the process which conducted in 1920-1930 years in the achievement of cultural development that agrees with the requirement of modern life. So such called "Influence of settlement in Kyrgyzstan to social and economical-cultural life of Kyrgyz society" will talk about influence of settlement and collectivization to the Kyrgyz social building.

And also in the second part of this chapter placed researching about influence to the cultural life of Kyrgyz society by settlement. There cultural building process in the north of Kyrgyzstan and its difficulties right and wrong sides of settlement researched by the question of people. Besides, in researching we examined the mass media which published in 1920-1930 years.

Key words: collectivization, cedenterization, farming, rich people, socialism